

Pasientsikkerhet eller profesjonsbeskyttelse?

Svein Larsen

Institutt for samfunnspsykologi, Universitetet i Bergen

Psykologforeningen sier at den vil beskytte pasienter og brukere av psykologtjenester. Men monopolisering av psykologtittelen beskytter først og fremst psykologene selv, og ikke brukerne.

KUN ÉN VEI? Monopolisering av tjenester er uheldig sett fra brukerståsted, og beskytter hovedsakelig yrkesutøveren, skriver Svein Larsen i sitt svar til Psykologforeningens president. Foto: Flickr.com

DEBATT: EUROPSY

I Norge er «psykolog» en helsepersonelltittel som skaper trygghet og tydelighet for pasientene, og dette bør ikke endres, skrev president Tor Levin Hofgaard i august. Tvert imot, skriver Svein Larsen. Den norske psykologtittelen gir psykologen rett til å praktisere «ad libitum».

I sitt svar til mine kommentarer omkring Europsy i julinummeret av Tidsskriftet gir Psykologforeningens president Hofgaard i augustnummeret en redegjørelse for hvor strålende den norske psykologmodellen er. Han mer enn antyder at den psykologiske yrkesutøvelsen her tillands er ledende i Europa. Pasienter og andre brukere forstår begrepene psykolog og psykiater, mener han. Mon tro de også forstår begrepet master i psykologi? Er det ikke i det minste en fare for at mange vil tro dette er en psykolog, slik mange tror at en master i sosiologi er en sosiolog (hva det også er)?

Samtidig risser presidenten opp et uhyggelig bilde av det kaoset som råder på psykologiens område i Europa. Han bekymrer seg for hvordan det ville gått i Norge dersom man gjennomførte tilpasninger til Europsy (som for universitetenes psykologutdanninger ville medføre en tilpasning til Bologna-konvensjonen). Det ville, mener han, gå rent galt og sporenstreks lede til at «hele spekteret av alternative psykologtitler» ville bli åpnet opp. Han tilføyer også at vi ville måtte redefinere dagens beskyttede psykologtittel til en beskyttet «klinisk psykolog». Og hvordan ville det da ha gått med norsk psykologi, mon tro? Hofgaard svarer på dette spørsmålet med å påpeke at vi da i tillegg ville ha «fått danse-psykologer, psykodrama-psykologer, kunst-og-uttrykks-psykologer, organisasjons-psykologer – ja, listen kan være utømmelig». Et skikkelig gudsjammerlig skrekkbilde!

Uheldig monopolisering

Jeg forstår godt at Hofgaard i rollen som fagforeningsleder vil beskytte de norske psykologene. Det er heller ikke vanskelig å forstå at han skyver pasientene foran seg i dette prosjektet: Han og Psykologforeningen vil beskytte pasienter og andre brukere av psykologtjenester. Det vil jeg også.

Men vi er kanskje uenige om *hva* pasientene skal beskyttes mot, *hvem* de skal beskyttes mot, og *hvordan* de skal beskyttes. Når det gjelder det siste, er det grunn til å minne om at å beskytte yrkestitler vanligvis beskytter tittelinnhaverne, mye på samme måte som de middelalderske laugene gjorde. Monopolisering av tjenester er uheldig sett fra brukerståsted, og beskytter hovedsakelig yrkesutøveren. Det at en spesiell tittel gir tittelinnhaveren rettigheter til å drive som hun eller han vil – for eksempel å drive ikke-evidensbasert praksis – tjener verken pasienter eller andre brukere. Det som derimot tjener brukerne, er at de kan føle seg trygge på at «best practice» er det som tilbys når de søker hjelp og råd – av psykologer så vel som av annet godtfolk. Brukerne er også tjent med at utdanninger er standardiserte og transparente, noe som er Europsys anliggende.

Det kaoset Hofgaard frykter, har vi allerede i norsk psykologi, noe som er kjent for oss psykologer, men mindre kjent for brukerne

Hensikten med europsystandarden er i siste instans at brukerne skal vite hva de får når de benytter seg av psykolog. Men i motsetning til dette gir den norske psykologtittelen psykologen rett til å drive ad libitum. Dette innbefatter retten til å drive etter eget forgodtbefinnende. Det kaoset Hofgaard frykter, har vi allerede i norsk psykologi, noe som er kjent for oss psykologer, men mindre kjent for brukerne. Psykologtittelen beskytter oss, ikke pasienten eller klienten. Det er det som er problemet.

Trygghet for brukerne

En tilpasning til Europsy ville øke brukertryggheten, fordi brukeren ville vite at det fins ulike psykologer med ulike typer av kompetanse. Ikke forstår jeg hvordan dette kan stride mot pasientenes eller andre brukeres interesser. Europsy maner ulike lands psykologmiljøer til å unngå «defensiveness and undue protection of national interests». Presidentens kommentar viser at denne oppfordringen

er nødvendig. Det er sannsynligvis bare et fromt ønske når jeg håper at vi kan slutte oss til Europa og gi litt slipp på det selvtilfredse perspektivet på norsk overlegenhet på dette området. Et godt startsted ville være at vi på alvor våget å ta en diskusjon om strukturen i våre utdanninger og innholdet i tittelen «psykolog», uansett hvilket fornavn denne tittelen måtte bære.

Om ikke lenge (faktisk allerede) må vi ta stilling til utenlandske kolleger med masterutdanning. Mange av disse vil kjenne til Europsy og derfor vite at psykologtittel krever ettårig *sammenhengende* praksis etter de 5 årene. Noen av disse kan ha ett års sammenhengende praksis og vil kanskje søke godkjenning som psykolog her i landet. Hva gjør vi da? Og hva gjør vi med norske kolleger som har tilsvarende bakgrunn? Det var disse spørsmålene jeg stilte i mitt forrige innlegg.

svein.larsen@psysp.uib.no